

Keelejuht **Mari Ploom** (snd 1912), Krasnojarski krai, Ülem-Suetuki küla.

Mardi- ja kadripäevast

Vot me läksime ühekorra `linna oma peremehega. Meil oli kaks lammast ühes ja siga oli. Ja `trehvasime minema iesti mehele `sinna `sisse, ot.. kuda see August oligi.. oih, Adamson August, ka oli Ie`stima mies. Läksime `sinna `sisse, nemad elasivad `linnas. No läksime `sinna `sisse, a se_oli just kadripää, a meie ei `tiadandki, et kadripää nüid on. Meie läksime `linna, müisime nüid selle sia ära ja ned kaks lammast, a nemad tulid kolmekesi `sinna tuppa ilusti ja ütleb_et ahah, siin `ongi külainimesed, nied on vist rikkad rahamehed, et vot.. A tal oli `tehtud val'ts nägu¹ ette, ega me ei `tundand, kes ta oli. A sis juba, kui ta nokkis meie.. pia oli `tehtud tal suur `otsa ja siis putkest_ä nokk oli `tehtud temal, selle Adamsoni Augustil, putk, pikk put'k oli, niukene tühi, ja `tehtud `talle suur nokk. A minu mies oli pläsi² näe, ilma juusteta pläsi `piaga oli, ja akkas seda minu miest nüüd selle putkega tagus. Et, mis_sa müisid täna, küsib selle minu mehe käest. Ta ütleb_et liha müisin. Mis liha sa müisid? `Lammaliha müisin. A mis liha viel müisid? Sa tiad, et täna on, noo, mardipäev vai sie. Ta ütleb_ät sialiha viel müisin. Ja muudku nokaga tagus – anna raha. Ma tian, et sul on raha, anna raha. No siis me `a`ntsimme nendele kolm rubla, selle iest, no ja sis jät'tis järäle, ütles_et ma `rohkem ei taha, pane lõpuraha³ omale `tasku ja vii kodu lastele. Ja ka oli iesti mies nää, ikka ta `tiadis, et sie on püha ja nä tuli `sinna. Oli sät'tind `enda naiste riietesse ja pika putkest oli sät'tind omale noka

¹ valenägu, mask (< sks falsch 'vale, valsk, vólts')

² kiilas(pea) (< vn плешивый 'kiilas, kiilaspäine')

³ ülejäänü, muu raha (vrd sm loput 'ülejäänü')

`siia, kuda tal see nokk oli sial, putkest sät'itud `riide all. Ja `korjas nõnna modi ja siis ta läks sealt edasi ja teine ommiku sis ta tuli `sinna, kus me seal üömaja sies olime, ja `ütles, ma sain kuus rubla. `Korjas raha nõnna modi.

Aga mida te nüüd laulsite ka, et te sisse saaksite, kui te kuskile perre läksite?

A ükskõik `miukse laulu me `võt'sime sis.

Kas kindlat laulu ei olnud.

Ei.

..et mart on tulnud kauge-elta ja?

No va-t seda me `laulsime. Ma nä `sulle `laulsin, et mar't on tulnud `kaugelt maalt, et kül'metand jalad ära ja jala `varvad valutavad ja, vat seda `laulsime.

Kuidas see edasi läks?

Mart.. od_o-t, [laulab:] mar't on tulnud kaugelt ma-alt, maar-dii, mardi varvad^o valutavad, maar-dii, mardi küüned kül'metavad, maar-dii. – Vahepeal küsin, et ole kulla perenaine ja peremies, `laske mardikene tuppa, et mardi `varvad valutavad, mart on tulnud `kaugelt maalt, mardi küüned kül'metavad. Vot siis akkasime jälle aga sedasama `ühte `laulu `laulma, sis tulivad tegivad ukse `lahti ja lasivad meid tuppa. `Niuksed nal'jalaulud olid.

Nii ja toas siis?

Tuas sis `laulsime `üktakõik mis_ta-hes `laulusi.

Kas seda pidi ise tellima, et noh midagi antaks või?

Ei, mis võimalik oli. Küsisime kohe, et mis perenaisel ja peremehel võimalik on, sañdikene võtab `vasta kõik. Nu `aanti sial kas muna, liha, `leiba, raha. Siis selle iest tänasime, munegu kanadə kaks muna `päavas ja, ja tuleva `aasta.. no, `kasvagu sul kaks siga `rohkemb tiad, saab sañdikestele ka `anda ja.

Aga kui ei lastud sisse, mis siis lauldi ja üteldi ka midagi või?

Aa sis oli, noo_et ärgu õnnistagu teil mitte_gu midagi. Ärgu `kasvagu teil sigasi, ärgu kanad munegu ja, ärgu kukk tallaku kanasi ja, `niukseid sõnasi `ütlesivad.

Aga tuli seda ette tihti?

No miks ei tuld, tuli küll. Ei `lastud `sisse. Kellel olid `veiksed lapsed, need muidugi.. Ja oli `niukseid inimesi ka, kes ei `tahtand lasta. Ega ei old `lapsigi, ei last `sisse.

Kui suur vahe oli nüüd kadripäeval ja mardipäeval?

Kaks nädalad. Kaks nädalad oli nende vahe.

Aga kommetes?

A kommetes.. No see komme oligi, nõnnam.. No oli mardipää, pidasime mardipäeva ära, sät`tisime `riide, me tegime väga ilusad `riided! Ega sis me`i käind `niukses `riides, et nää, ma panen kas.. ma panen omale ni`modi selle `sel`ga. Me tegime väga `uhked kleidid, `maani kleidid olid, kas `valgest riie`test.. Ja sis püksid, kis, kis oli nüid see mardikene sial kadr`ide `ulkas, nendel olid üks püksireis oli kas punane või sinine või oli ta pikki `triipu tehtud ja, vat. Lounisu`ssid⁴ tegime `jalga niuksed, pikad su`sid ise ja siis veel niukene `rõngas ots oli, sial `otsas oli tups veel ja`s ned käisivad ka ika noh sial.

Aga siis kadriõhtul olid teistmoodi riided?

A kadri`õhtati oli `rohkem kadr`isi, `martisi oli väga vähä, kas oli kaks vai kolm `marti. Pil`limies oli mar`t! Ja sis`sel`le vaat`se kot`i`ka`ndja, kis `korjas `sinna `mi`ski `sisse. Sie oli ka`sis mart. Kadri`õhta oli `jälle kadr`isi `rohkem.

Kas nad olid siis ka naisteriietes kõik?

No kõik ei old, osast oli ika, no.. kadri`õhta oli ika kadr`isi `rohkem, mard`i`õhta oli `martisi `rohkem, kadr`isi oli vähäm `jälle. Naiste`rahvad, aga tegivad omale mehe, mieste `riided `sel`ga, mehe vorma⁵ oli kõik, paled olid ära värvitud kõik ja sis kas olid abemed `tehtud ka või suured pikad parika⁶ ainult.

⁴ klounisussid

⁵ välimus (< vn форма 'vorm, tegumood, välimus')

⁶ parukas (< vn парук)

Ainult..?

Parikas, niuke, ise me tegime kas.. Vaata `võt'sime lehma sabad. Lehma sabad kui kevade kasvavad pikaks, no `lõikasime neid sabasi ära ja tegime omale suured müt'sid `mártidele pähe kõik.. ehk `õl'gedest. Vat oli ka veel sui, kis oli niukene osav inimene või tuli tal `miele, et nä kukuroosid⁷ ka `õitsesivad. Nä need suured kukuroosi needä õied, mis ripuvad `niuksed, `narmad, `korjasime neid ära. Kis tegi kuhilaks `enda ja.. nendest.

Küsitlenud Jüri Viikberg 1983. aastal. – EMH 3612.

Litereerinud Tiina Tärk ja Jüri Viikberg (2010).

⁷ mais (< vn кукуруза)